

Contingut de la guia

1. Per a què aquesta guia · 2
2. Desenvolupament de la sessió · 3
 - a. Introducció al voluntariat · 3
 - b. SOM·HI. El joc del voluntariat · 4
 - c. Reflexions i conclusions · 5
 - d. Dinàmiques extres · 11
3. Annexos · 13
 - a. La Carta del Voluntariat · 13
 - b. L'exposició ES PORTA DINS · 15

1. Per a què aquesta guia

Sovint parlem d'una societat on que els valors han entrat en crisi. Una societat on no importa l'altre, només la pròpia individualitat, focalitzant-ho sobretot en els nois i noies. Però des d'organitzacions com la **Federació Catalana del Voluntariat Social** podem afirmar que alguna cosa bull en la joventut a més de les hormones. Hi ha molts joves compromesos amb realitats socials molt necessitades. Els mateixos que segurament quan eren adolescents feien voluntariat en entitats culturals, esportives o entitats d'educació en el lleure.

El Voluntariat és una necessitat que neix de manera individual però que reverteix en tota la col·lectivitat donant cobertura a les necessitats socials. És un dels valors més importants amb els que actualment podem comptar com a societat civil. La participació del voluntariat ens converteix en agents actius de transformació. És per aquesta raó que des de l'**Agència Catalana de la Joventut** es vol treballar el valor del Voluntariat com un eix transversal de formació de la persona, dins de l'àmbit del lleure.

Fer voluntariat implica un seguit d'actituds que són bàsiques pel desenvolupament personal de qualsevol adolescent: responsabilitat, solidaritat, constància... i l'entorn d'unes vacances d'estiu és un marc perfecte per parlar-ne, allunyats de les pressions del tarannà diari. El problema que se'ns plantejava era com fer-ho per arribar a aquests nois i noies però des del seu llenguatge, d'una manera dinàmica.

Se'ns va acudir que la millor manera de fer-ho és jugant. El joc cohesionava, diverteix, provoca i resol conflictes alhora, relaxa, fa pensar. Aquesta guia us donarà nocions bàsiques sobre el Voluntariat, acompanyada del JOC SOM-hi, el joc del voluntariat. I com a complement d'aquest, l'exposició itinerant ES PORTA DINS permetrà sensibilitzar sobre el voluntariat i els seus àmbits d'actuació des de les inquietuds dels propis adolescents.

2. Desenvolupament de la sessió

Us presentem una proposta de treball sobre el concepte del Voluntariat i el seu context, per a un grup d'adolescents. Aquesta manera no té perquè ser ni l'única, ni la millor. És únicament una guia que us pot facilitar la tasca, però que donat que s'utilitza el joc com a metodologia, permet que tingui una estructura flexible per tal que pugueu adaptar-ho als vostres grups i necessitats.

Les dinàmiques han estat creades per treballar amb un grup de màxim 25 persones i un mínim de 9, durant 1 hora. Els temps que us apuntem són únicament orientadors, ja que tot dependrà de les partides que feu i del grau d'implicació dels nois i noies a posteriori. En tot cas heu de comptar que el mínim per a poder fer la sessió és aproximadament d'una hora.

a. Introducció al voluntariat. 10'

Es comença explicant al grup que dedicarem aquest temps a parlar i conèixer aspectes sobre el Voluntariat i la seva importància dins de la societat i que per a fer això utilitzarem el joc SOM-HI que ens ajudarà a conèixer algunes d'aquestes característiques. En aquest punt seria recomanable que poguéssiu tenir una pissarra (o un paper kraft en el seu defecte) per tal d'anar apuntant les aportacions que vagi fent el grup i que després podreu aprofundir.

En cas que hàgiu rebut l'exposició, pregunteu-los que creuen que significa (teniu en l'annex una mostra dels plafons). Algunes de les preguntes que poden incitar la conversa:

- Per què el títol de l'exposició és ES PORTA DINS
- Quin significat tenen les ombres
- Quin tipus de voluntariat creieu que fan cadascuna de les persones

Ho portes dins?

- Quina és la diferència entre els dos plafons que indiquen *Algun voluntari?* Què es vol dir amb aquesta diferència?

A partir d'aquí el grup pot anar explicant si coneix o no experiències de voluntariat i anar-les anotant, així com les persones que fan dites accions (mares, pares, germans, avis, amics...). Aquesta introducció és només una presa de contacte, saber de què partim, quina és la informació que té el grup sobre el tema del voluntariat.

b. SOM·HI. El joc del voluntariat. 20'

A la carpeta, juntament amb aquesta guia, podeu trobar el joc **SOM·HI** - el joc del voluntariat - en el que trobareu dues cartes amb les instruccions. Aquest joc, mitjançant una dinàmica lúdica i cooperativa, permet apropar els nois i noies als conceptes més bàsics sobre el voluntariat centrats en tres aspectes claus que us resumim en el quadre adjunt:

- **CARTES VALORS:** Els valors del voluntariat
- **CARTES CARACTERÍSTIQUES:** Les característiques de l'acció voluntària
- **CARTES ÀMBITS:** Els àmbits d'actuació del voluntariat

VALORS del voluntariat	CARACTERÍSTIQUES de l'acció voluntària	ÀMBITS D'ACTUACIÓ del voluntariat
<ul style="list-style-type: none">· Responsabilitat· Compromís· Llibertat· Gratuïtat· Aprenentatge· Solidaritat· Participació· Diversió· Servei· Respecte	<ul style="list-style-type: none">· Transformar la societat (transformar)· Conèixer els límits (límits)· Saber escoltar (Escoltar)· Tenir temps (temps)· Relació social (relacions)· Formació bàsica (formació)· Pertànyer a una entitat (entitat)· Satisfacció personal (satisfacció)· Intercanvi de beneficis (benefici)· Cobrir necessitats (necessitats)	<ul style="list-style-type: none">· Àmbit hospitalari· Educació en el lleure· Països en vies de desenvolupament· Persones amb discapacitats físiques, sensorials i psíquiques· Gent Gran· Immigració· Pobresa· Infància en risc social· Minories ètniques· Persones en risc social

Ho portes dins?

En acabar la partida, aprofiteu per a comentar com ha anat el joc. És molt interessant que el mateix grup pugui explicitar les dinàmiques que s'han generat (quines gesticulacions s'han associat millor a les paraules, com han superat les dificultats, quines estratègies han elaborat per fer-se entendre...).

c. Reflexions i conclusions . 30'- 45'

Després de la prèvia anterior - sens dubte necessària després d'un joc a contrarellotge - aneu centrant el tema sobre el voluntariat. Agafeu de nou les cartes - endreçades segons les tres tipologies - i comenceu per les **Cartes Valors (els valors del voluntariat)**. Torneu de nou a les experiències que heu apuntat al principi de la sessió i pregunteu-los-hi:

Què entenem per persona voluntària? Quines característiques tenen en comú totes les persones que fan voluntariat?

Definició de voluntari/a: entenem aquella persona que lliurement realitza un servei cívic o social, sense rebre cap compensació econòmica a canvi, en una organització (associació, fundació...)¹

Entre tots aneu apuntant els valors i trets que identifiquen el Voluntariat i confronteu-los amb els valors de les cartes: *si haguéssiu de triar-ne tres per definir el voluntariat, quines escolliríeu?*. Us donem una breu explicació de cada valor per tal que us pugui ser orientatiu a l'hora d'explicar-los:

- **Responsabilitat:** donar resposta a una necessitat de manera conscient amb allò que fem i tenint-ne cura.
- **Compromís:** en iniciar un voluntariat establim un acord amb altres persones, assumint unes tasques i uns horaris

¹ Les referències s'han extret del llibre elaborat pel Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya per al curs de formació bàsica de Voluntariat

Ho portes dins?

determinats. Aquestes persones hi compten amb nosaltres per dur a terme la tasca.

- **Llibertat:** accedim a la tasca voluntària de manera lliure. Ningú ens pot obligar a fer voluntariat.
- **Gratuitat:** per fer aquesta activitat voluntària la persona no percep cap retribució econòmica.
- **Aprenentatge:** és un procés que es retroalimenta. D'una banda la persona voluntària pot adquirir coneixements, habilitats, etc en la realització de la seva tasca i per una altra també ho obté la persona que rep la tasca voluntària.
- **Solidaritat:** és aquell sentiment que ens fa tenir sensibilitat ver les necessitats dels altres i actuar per tal de poder cobrir part d'aquesta necessitat.
- **Participació:** dins del context del voluntariat s'entén com el fet de prendre part de la societat, implicar-se en un projecte que beneficia a la comunitat i en el que la persona voluntària també té veu.
- **Diversió:** és imprescindible passar-ho bé, gaudir amb el que es fa, tant per a benefici propi com aliè.
- **Servei:** és l'acció de ser útil als altres en una tasca que realment els sigui necessària a ells i no a nosaltres.
- **Respecte:** aquest és un dret de l'ésser humà, no només cap els altres (sobretot pel col·lectiu més feble a qui atenem) sinó també vers la persona del propi voluntari.

En acabar aquest apartat, agafeu les **Cartes característiques (les característiques de l'acció voluntària)**. Aquest apartat presenta una mica més de dificultat, per això l'exercici es pot fer a la inversa que l'anterior. Algun dels nois i noies va llegint les característiques i entre tots intenten esbrinar el què significa. Es pot fer fins i tot dos grups i competir entre ells. La persona que coordina el grup és qui va dient els encerts o no de cadascun. Us donem algunes explicacions orientatives:

No portes dins?

- **Transformar la societat:** és una responsabilitat de tota la societat entendre i aportar solucions als problemes dels ciutadans i ciutadanes més necessitats.
- **Conèixer els límits:** cal saber on comença i on acaba la tasca d'una persona voluntària. No pot assumir feines o prendre decisions que no li pertocuen.
- **Saber escoltar:** el voluntariat social treballa amb col·lectius vulnerables que per damunt de tot necessiten saber-se acompanyats per algú. Escoltar és dels actes més difícils que hi ha i alhora dels més gratificants
- **Tenir temps:** pot semblar un terme de sentit comú, però de vegades el cor arriba on no arriba el cap, i acabem assumint responsabilitats amb les quals després no tenim temps per a comprometre'ns del tot.
- **Relació social:** aquesta relació pot sorgir del propi grup voluntari, entre voluntariat i persones beneficiàries o bé entre l'equip de voluntariat i l'equip de l'entitat.
- **Formació bàsica:** per dur a terme voluntariat social és imprescindible una formació bàsica que ens doni els coneixements, habilitats i reflexions pertinents per dur a terme la tasca la nostra tasca voluntària.
- **Pertànyer a una entitat:** el voluntariat i la seva tasca queden emmarcades en una organització que és on s'elabora el programa que du a terme
- **Satisfacció personal:** la satisfacció personal és la millor retribució que rep la persona voluntària, tant per la feina que fa com per la relació social que es genera.
- **Intercanvi de beneficis:** es comença a fer voluntariat per cobrir una necessitat pròpia de servei als altres, però a mesura que es va desenvolupant la tasca, es produeix un procés de retroalimentació en que donem i rebem alhora.
- **Cobrir necessitats reals:** abans de fer voluntariat cal assegurar que la nostra tasca cobrirà unes necessitats determinades del col·lectiu que atendrem, que prèviament han estat detectades per l'organització de voluntariat.

Ho portes dins?

Per a finalitzar caldria concretar, a través de les **CARTES ÀMBITS (els àmbits d'actuació del voluntariat)** en quin marc social es pot dur a terme la tasca del voluntariat (us recordem que segons els àmbits i les organitzacions hi ha limitació d'edat pel que fa el voluntariat). En el joc SOM·HI hem considerat les actuacions més habituals, però això no vol dir que siguin les úniques, utilitzant les nomenclatures més utilitzades en cadascun dels àmbits.

Al costat de cada àmbit us posem un exemple de tasques que es poden dur a terme:

- **Àmbit Hospitalari i sociosanitari:** tasques d'acompanyament al propi hospital o en el domicili, intervenció socioeducativa a les sales de joc dels hospitals, realització de tallers lúdics o substitució de familiars dels pacients per tal d'alliberar-los una estona.
- **Educació en el lleure:** realització d'activitats socioeducatives (tallers, festivitats, sortides...), tasques d'informació a les famílies, atenció socioeducativa als infants i col·laboració en actes d'informació i difusió.
- **Països en via de desenvolupament:** accions de sensibilització de la població com pot ser el cas d'emergències, realització d'activitats culturals i lúdiques, realització de camps de treball o accions determinades per dur a terme projectes concrets per a satisfer les necessitats més bàsiques.
- **Persones amb discapacitat (física, sensorial o psíquica):** activitats culturals, lúdiques o esportives, acompanyament en el transport i accions d'informació o assessorament.
- **Gent Gran:** acompanyament a persones soles, ajudar-les a fer tràmits i gestions administratives o mèdiques, realització de tallers lúdics o acompanyament en colònies o sortides.

No portes dins?

- **Immigració:** tallers d'alfabetització, sensibilització de la resta de població, adaptació als nostres costums o acompanyament en tràmits i visites mèdiques.
- **Pobresa:** accions socioeducatives (tallers, alfabetització, espai de joc...), lliurament de material (aliments i roba), accions per a crear hàbits socials o acompanyar per a la recerca de feina o habitatge.
- **Infància en risc:** realització d'activitats socioeducatives (tallers, festivitats, sortides, reforç escolar...), acompanyament i atenció als infants en les necessitats més bàsiques (alimentació, vestit, escolta, acompanyament escolar...) i acompanyament i informació a les famílies.
- **Minories ètniques:** accions de sensibilització de la població en general per a que coneguin el col·lectiu, accions culturals com organització de festivitats o accions de suport.
- **Persones en risc d'exclusió social:** tasques d'informació i suport a la persona beneficiària i/o la seva família o tasques socioeducatives (activitats esportives, tallers de joc, alfabetització...)

El joc SOM-HI ens ha facilitat la tasca de parlar dels valors i les característiques que envolten el fet voluntari, però voldríem fer un petit apunt pel que fa les aptituds i actituds del voluntariat. Hi ha un seguit de característiques tant físiques, com psíquiques i fins i tot ètiques que són imprescindibles per a la seva tasca. Per això fem èmfasi en aspectes personals com:

- Ser amable i atent, tenint una actitud d'escolta cap als altres
- Ser comunicatiu i gaudir de les relacions personals
- Tenir iniciativa i una actitud participativa
- Ser una persona amb certa maduresa i equilibri personal
- Tenir la capacitat d'entendre i comprendre als altres, sigui quina sigui la seva situació

Ho portes dins?

- Aprendre a no jutjar les persones beneficiaries de la nostra acció, així com a la resta de companys
- Tenir una actitud col·laborativa

A mode de conclusió

En finalitzar la sessió, seria interessant que es pogués concretar tot en una ACCIÓ VOLUNTÀRIA. Es pot fer simplement una pluja d'idees per tal que se les puguin endur per proposar-les després en el seu context familiar, d'institut o d'amics i amigues. O potser al grup se li acut com fer una acció comuna. De vegades pot ser tan senzill com recollir fons per a un projecte d'una entitat que coneguim amb la venda dels tradicionals pastissos, fer un acte de recollida d'aliments per a una organització determinada o bé col·laborar en algun acte.

Us posem l'exemple de com participar en una acte concret: La Federació Catalana del Donants de Sang en motiu de la celebració **del dia Mundial del donant de sang**, en el seu objectiu per difondre, promoure i conscienciar sobre la importància de l'acte de donar sang van realitzar una gota de sang gegantina amb l'ajut de més de 500 voluntaris/es que van permetre fer-ne una foto aèria. En aquest cas no importava l'edat, sinó la col·laboració puntual per dur a terme una acció de sensibilització.

d. Dinàmiques extres

En cas que vulgueu que la sessió duri una mica més, us descrivim dues dinàmiques de grup que us poden servir per introduir de manera vivencial alguns dels aspectes que hem comentat en els apartats anteriors:

1. La diferència

- *Material:* Per a aquesta dinàmica necessitareu gomets de 5 colors (si sou un grup de 25 persones). En el seu defecte també es poden utilitzar ceres o rotuladors.
- *Preparació:* Indiqueu al grup que es posin drets en rotllana i que tanquin els ulls. Mentre estan en aquesta posició, els aneu col·locant els gomets al front. En el cas de les 25 persones, tindrem grups de 5 amb el mateix color. Però atenció: ha d'haver una persona que porti un color diferent al de tothom! És a dir, el que cal és fer grups de colors (no importa el nombre), menys la persona que el porta diferent.
- *Desenvolupament:* En acabar la col·locació demaneu al grup que obri els ulls i els hi expliqueu que són una gran ciutat en la que hi ha gent d'arreu del món. Cada persona haurà de trobar els seus amics i amigues en aquesta gran ciutat. El joc acaba quan tothom s'ha posat per grups i s'ha integrat - o no - la persona que tenia un color diferent.
- *Conclusions:* és important que la persona que dinamitza el grup hagi anat prenent nota de com s'han fet els grups. Pregunteu ara al grup i a la persona que era diferent *com s'han sentit, han integrat a aquesta persona?, per què han*

Ho portes dins?

anat a buscar els seus amics i amigues del mateix color i no de colors diferents?. Amb això extraïem alguns dels aspectes més importants del Voluntariat: integrar a tothom, participar i veure les necessitats de l'altre.

2. Deixa't caure

- *Preparació:* Posar-se per parelles, una d'esquenes a l'altra, deixant una separació aproximada de 50 cm.
- *Desenvolupament:* La persona que està d'esquenes a la seva parella, ha de tancar els ulls i deixar-se caure cap a enrere. L'altra persona l'ha d'agafar per sota els braços amb molta cura que ningú es pugui fer mal. Després de fer-ho tres cops la parella canvia.
- *Conclusions:* pregunteu-los *la diferència entre la primera vegada que s'han tirat i l'última, hi hagut alguna diferència? han tingut por? Els hi ha costat fer-ho? Per què?*. Aquesta dinàmica ens serveix per parlar de la confiança que els altres deposi-te'n en nosaltres quan fem voluntariat. Si nosaltres fallem, estem fallant a una altra persona que ho necessita.

3. Annexes

a. La Carta del Voluntariat

En el marc català, la Carta del Voluntariat que a continuació us adjuntem, va significar la regulació del voluntariat i el reconeixement del voluntariat i la seva tasca.

El I Congrés Català del Voluntariat, reunit a Barcelona el 29 d'octubre de 1995, inspirant-se, entre altres, en les recomanacions del Consell d'Europa i del Parlament Europeu sobre Voluntariat, en la Carta Europea per al Voluntaris proposada per Volonteurope i en la Declaració Universal sobre el Voluntariat proclamada en el Congrés Mundial (iniciativa de la IAVE), considera:

- Que el voluntariat és una manifestació **solidària** que es canalitza per mitjà **d'entitats sense afany de lucre**.
- Que tots els ciutadans tenen dret d'organitzar-se i contribuir, d'acord amb **llurs preferències i capacitats**, a la tasca que realitza el voluntariat.
- Que el compromís d'actuació que suposa el voluntariat es fonamenta en una **decisió lliure** i personal motivada per principis de **solidaritat i altruisme**.
- Que el voluntariat contribueix a un **desenvolupament social** del nostre entorn i del món, més just, solidari, equilibrat, pacífic i respectuós amb el medi mitjançant la participació dels ciutadans en la vida de les societats.
- Que el voluntariat **estimula la responsabilitat social** dels ciutadans i contribueix a la resolució de les necessitats socials.
- Que el voluntariat fonamenta la seva acció en els principis d'associació i participació democràtica, **respecte** a la dignitat, igualtat i llibertat de la persona.

Drets de la persona voluntària

1. Obtenir informació de l'entitat on col·labora, sobre el funcionament, les finalitats i les seves activitats, suport en el desenvolupament de l'acció voluntària i mitjans per poder exercitar-la convenientment.
2. Rebre la formació necessària per al desenvolupament de l'activitat.
3. Ser tractat sense cap tipus de discriminació i amb tot respecte a la seva condició i creences.
4. Gaudir d'acreditació suficient com a voluntari/ària davant de tercers i obtenir certificació de la seva participació en els programes.
5. Participar activament en l'elaboració, planificació, execució i avaluació dels programes i activitats on col·labori, amb el reconeixement social de la seva activitat
6. Ser coberts dels riscos derivats de l'activitat que du a terme com a voluntari i dels danys que, involuntàriament, podria causar a tercers per raó de la seva activitat.
7. Rescabalar-se, si ho vol, de les despeses que li pugui ocasionar l'activitat voluntària.
8. Acordar lliurement les condicions de la seva acció voluntària i el compromís de les tasques definides conjuntament, el temps i horari que hi podrà esmerçar i les responsabilitats acceptades per cadascú.

Deures de la persona voluntària

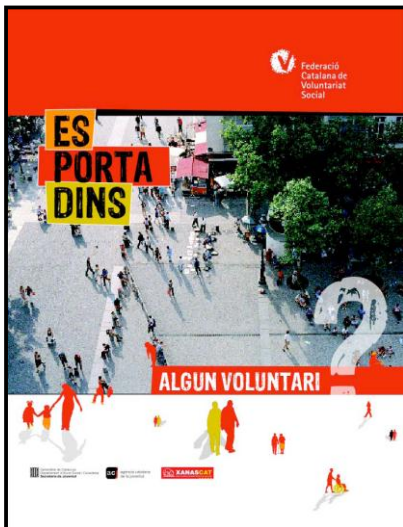
1. Cooperar en la consecució dels objectius del programa on participi per al compliment dels compromisos adquirits dins de l'organització.
2. Realitzar l'activitat a què s'ha compromès amb responsabilitat, bona fe i gratuïtat, donant suport de manera activa a la seva entitat i respectant les normes internes de funcionament.
3. Observar les mesures de seguretat i higiene reglamentades i aquelles que siguin adoptades per l'entitat.
4. Rebutjar qualsevol contraprestació econòmica o material que li pugui ser oferta pel beneficiari o per tercers en virtut de la seva actuació.
5. Mantenir la confidencialitat, sense perjudici dels drets de la persona, de les informacions rebudes i conegudes en el desenvolupament de la seva activitat, tant respecte dels beneficiaris com de l'entitat.
6. En cas de renúncia, notificar-la amb antelació o continuar l'activitat fins que puguin adoptar-se les mesures necessàries

No portes dins?

b. L'exposició ES PORTA DINS

L'exposició itinerant ES PORTA DINS és una eina de sensibilització sobre la figura del voluntariat creada per la Federació Catalana del Voluntariat Social. Les seves imatges, a través del joc metafòric de les ombres, condueixen a l'espectador a la reflexió sobre allò que ens mou a fer voluntariat.

Els plafons que formen part d'aquesta exposició són:

No portes dins?

No portes dins? Informa-te'n
www.voluntaris.cat

SOM VOLUNTARIS

ES PORTA DINS

Federació Catalana de Voluntariat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

No portes dins? Informa-te'n
www.voluntaris.cat

SOM VOLUNTARIS

ES PORTA DINS

Federació Catalana de Voluntariat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

No portes dins? Informa-te'n
www.voluntaris.cat

SOM VOLUNTARIS

ES PORTA DINS

Federació Catalana de Voluntariat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Federació Catalana de Voluntariat Social

ES PORTA DINS

Si ho portes dins, pots fer tasques de voluntariat en entitats i associacions:

- voluntariat hospitalari
- voluntariat educatiu en el treball
- voluntariat amb discapacitats físiques i psíquiques
- voluntariat d'atenció a la gent gran
- voluntariat en infància
- voluntariat en immigració
- voluntariat en inserció laboral i d'altres

SOM VOLUNTARIS
Informa-te'n
www.voluntaris.cat

Algú voluntari?

Federació Catalana de Voluntariat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social

Per a més informació: www.voluntaris.cat